

ב מ ד ב ר

כאן עה"פ? (ועד"ו קשה בפרש"י עה"פ * כי מנגד תראה את הארץ וגו' שגם שם פי' "מנגד — מרחוק").

(ב) מה חסר בפ' פשטות הכתובים — שלכן מבאר רש"י שיעור הריחוק (מיל) שבין האוה"מ למחנה ישראל (ובמילא מוכרח גם להביא הטעם לזה) ? ובפרט שב"ותלך ותשב לה מנגד וגו' אינו מפרש השעור (אף שבמדרש * מבואר שגם שם הי' — מיל¹⁰) — הרי, שלא בכ"מ שכתוב בתורה "מנגד" נוגע לפשט"מ לידע שיעורו¹¹.

(ג) מה נוגע¹² להבנת פי' הכתוב כאן ש"משה ואהרן ובניו והלויים חונים בסמוך לו"? ?

א. עה"פ * "איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו", מעתיק רש"י תיבת "מנגד" ומפרש: "מרחוק מיל, כמו שנאמר ביהושע: אך רחוק יהי' ביניכם וביניו כאלפים אמה, שיוכלו לבא בשבת. משה * ואהרן ובניו והלויים חונים בסמוך לו".

וצריך להבין:

(א) מזה שרש"י מוסיף בהתחלת פי' רושו תיבת "מרחוק" (ואינו כותב "מנגד — מיל כמש"נ וכי") משמע * שכוונתו לא רק לפרש שיעור הריחוק, אלא לומר ש"מנגד" פירושו "מרחוק" — ואי"מ: עה"פ * "היו חייך תלויים לך מנגד" — לא פרש"י כלום. ועצ"ל שהוא מפני שהפי' מובן מעצמו * או שסומך עצמו ע"ז שכבר פי' כאן — וא"כ גם בפרשתנו א"צ פי' או שיסמוך ע"ז שכבר פי' עה"פ * "ותלך ותשב לה מנגד — מנגד מרחוק", ולמה פרשו

- (1) פרשתנו ב, ב. וראה גם פרש"י תשא לג. ז. וראה לקמן הערה 11.
- (2) ג. ד. וראה פרש"י שם.
- (3) בכמה דפוסים: "ומשה כו" (בוא"ו). ובס' הזכרון (להרא"ב בקראט הלוי) מדייק שצ"ל. וכ"ה בתנחומא.
- (4) אבל אי"ו מוכרח, כי י"ל שזהו הת' חלת הפירוש (כמה הי' הריחוק) ובא ביחד עם תיבת מיל וכן מתאים יותר מצד הסגנון.
- (5) תבוא כח, סו.
- (6*) ואז יקשה למה פירשו בוירא (כא, טז) — הובא לקמן בפנים.
- (6) וירא שם.

- (7) אבל ראה לקמן הערה 32.
- (8) האוינו לב, נב.
- (9) במדבר פ"ב, ט. ב"ר פנ"ג, יג.
- (10) ואף שבמדרש יליף לה מגז"ש (ומ' כיון שלא נזכרה בפרש"י מובן שע"ד הפשט אין לדון גז"ש זו), מ"מ אם להבנת הכתוב נוגע לידע השטח, הי' צריך רש"י להכריח השטח ע"ד הפשט, או לומר ורבותינו אמרו וכיו"ב, מאחר שזה נוגע לפשט"מ.
- (11) משא"כ בפ' תשא שם פי' "הרחק — אלפים אמה כענין שנאמר כו" כי שם הרי מסיים בהכתוב "והי' כל מבקש ה' (באיוה יום שיהי) יצא אל מחוץ למחנה" ומבאר שכן הוא, כי מותר הי' ללכת שם רשבת.
- (12) ובפרט לפי הגירסא (ראה לעיל הערה (3) "ומשה כו" (בוא"ו) — הרי מדגיש רש"י שזה בא בהמשך למ"ש לפניו.
- (13) ברע"ב עה"פ תירץ "דבא לתת טעם למה הקפיד גם כאן שיוכלו לבוא בשבת אל אוה"מ — דהיינו טעם שמשה ואהרן

וא"צ בזה לתירוק.

(ב) לפי"ז הסתירה היא בתיבת "ס-ביב", שלפנ"ז פירושה "סביב" ממש, וכאן פירושה "מנגד (מרחוק) סביב" — וא"כ ה' רש"י צריך להעתיק מן הכתוב גם תיבת "סביב"?

(ג) הסתירה בפ"י "סביב" אין רש"י מתרצה.

(ד) ע"פ הנ"ל אין ענין זה בא בהמשך למ"ש רש"י לפנ"ז — וכי מדובר כ"פ י' במקום שרש"י מסביר ב' ענינים נפרדים בפירושה של תיבה א' (או תיבות אחדות) מה-כתוב, מעתיק הוא תיבה זו עוה"פ, לפני כל ענין בפ"ע; ובנדו"ד אין רש"י מעתיק "מנגד (סביב)" עו"ה"פ?

(ד) הטעם לריחוק מיל "שיוכלו לבא בשבת" — ה"ה טעם למה לא ה' רחוק יותר ממיל. שמוה מובן שבעצם ה' מחנה ישראל צריך להיות רחוק יותר י' (אלא בכדי שיוכלו לבא בשבת היו רחוק רק מיל) — וצלה"ב: מ"ט תיסק אדעתין מעיקרא שמחנה

(16) ראה לקו"ש ח"א שיחה ב' לפ' וארא ס"ג ובכ"מ.

(17) ואין לומר, שמכיון שכתוב שה' מרחוק בלי נתינת שיעור, הרי אפשר להיות גם רחוק ביותר, ולכן מסביר רש"י למה הגבילו אותו לאלפים אמה דוקא — כי בפשטות מובן, שמכיון שלא ניתן שיעור לזה בתורה, היו צריכים לקרב את המחנה להמשכן (עליו נאמר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם") עד כמה שאפשר (ובלבד שהיה שם "רחוק" עליו), ולא לרחקה (ולעיר מפרש"י קרח יו, כח).

[לכאורה ה' מקום לומר שרש"י בא לתרץ מעין סתירה שבהכתובים: לפנ"ז כתוב "והלויים יחנו סביב למשכן העדות", שבפשטות כוונת ה' כתוב לומר שהיו קרובים ("סביב") להמשכן, וכאן כתוב "מנגד סביב לאר"ה"מ יחנו", שפירושו ד"סביב" זה יהי מרחוק — וע"ז מתרץ רש"י, שמרחוק מיל היו שאר בני, משא"כ "משה ואהרן ובניו והלויים חונים בסמוך לו".

אבל אא"פ לומר כן, בי:

(א) בהכתוב שלפנ"ז מפורש "וה' לויס יחנו סביב למשכן גו"י", ובכ"תוב זה מפורש "יחנו בני גו"י" —

ובניו והלויים חונים סמוך לו והיו ישראל צריכין לבא שם ללמוד תורה ולכן הקפידו (ועד"ז פי' במשכיל לדוד).

אבל קשה לפרש שזוהי כוונת רש"י, כי לפי"ז הרי אין גוגע מה ש(אהרן ובניו — ובפרט) הלויים היו חונים בסמוך. ולכן מוכרח לומר שרש"י מביאו כאן בשביל טעם אחר (כדלקמן), ובדרך ממילא מתורצת גם קושיא הנ"ל.

(14) א, נג.

(15) ועפ"ז מובן שגם אין לומר ש-כוונת רש"י לתרץ הקושיא: מכיון שבניו היו רחוקים מן המשכן מיל, נמצא שהמשכן ה' מבלי כל שמירה כלל*, וגם אין זה דרך כבוד (ולעיר מרמב"ם ה' ביהב"ח רפ"ח: "אינו דומה פלטרין שיש עליו שומרין לפלטרין שאין עליו שומרין"), וע"ז מתרץ רש"י ש"משה ואהרן ובניו והלויים חונים בסמוך לו".

— כי מכיון שמופירש לפנ"ז שהלויים חנו סביב למשכן, הרי אין מקום לקושיא זו.

(*) להעיר מפרש"י לקמן (ג, ו) ושמו' כו' שלא יקרב זר, וראה פרש"י בראשית (ג, כד) לאיים עליו מלכנוס.

אחרת להתיבה, כדלקמן — אין הכי וונה שפי' התיבה משתנה, כיא רק שנתוספה עוד משמעות בזה (נוסף על הפי' „נוכח“²¹), מתאים להתוכן ה- מדובר בקרא זה — היינו שה„נוכח“ שבפסוק זה הוא באופן מיוחד. בסג' נון אחר: „נוכח“ — הוא מושג כללי, אפ"ל: רחוק, סביב או מצד א' ועוד, ובכ"מ — משמעות הכתוב קובעת שבנדו"ז הוא רק באופן אחד מהנ"ל.

וכמו בכתוב²² „עזר כנגדו“, ופרש"י: „זכה עזר לא זכה כנגדו להלחם“, היי- נו שגם כאן פי' „נגד“ הוא „נוכח“²³, אלא שבנדו"ד מובן מהכתוב²⁴ (ובפרט ע"י הוספת אות כ"ף) ש„נוכח“ זה הוא באופן של „להלחם“. כן מ"ש²⁵ „נגד ההר“ ופרש"י: „למזרחו, וכל מקום שאתה מוצא נגד פנים למזרח“, כוונתו שבאם המדובר הוא בצד מסוים, או ה„נגד“ (ה„נוכח“) הלזה הוא מזרח²⁶ דוקא²⁷.

עפ"ז מובן בנוגע ל„מנגד“ — שפי' רושו „מלפני“²⁸, אמנם לפעמים מש- מעות הכתוב ש„מלפני“ הלזה הוא בריחוק, ואז יהי' פירושו (נוסף על

ישראל צ"ל רחוק יותר²⁹?

ה) למה פרט רש"י „משה ואהרן ובניו“, והול"ל בקיצור „והלויים“ — שמשמעותו כל בני שבט לוי? ובפרט שפשט המקרא משמע שמ"ש לפנ"ו „והלויים יחנו סביב למשכן העדות“ קאי גם על משה ואהרן ובניו, שהרי גם הם בכלל מש"נ „סביב למשכן ה- עדות וגו' ושמרו הלויים את משמרת משכן העדות“ (וכמפורש אח"כ³⁰ „והחוננים לפני המשכן וגו' משה וא- הרן ובניו שומרים משמרת המקדש וגו'“), אלא שלא נפרט עדיין מקומם במיוחד, ואח"כ פרט הכתוב שמש- ואהרן ובניו יהי' מקומם (שבכלל הוא „סביב למשכן העדות“) „לפני המשכן קדמה לפני אוה"מ מזרחה“; וא"כ גם רש"י הול"ל „והלויים“ (ותהי' כוונתו למ"ש לפנ"ו „והלויים יחנו וגו'“) והיו נכללים בזה גם „משה ואהרן ובניו“ — ולמה מפרטם?

ב. הביאור בכ"ז:

מובן מכ"כ פסוקים בתורה³¹ שפי' תיבת „נגד“ הוא: „נוכח“ (בפני„ „לפני“ וכיו"ב). מזה מובן גם כש- כתוב „כנגד“, „מנגד“ וכיו"ב, הפי' הוא עדי"ו, שה"ז³² אותה התיבה בתוספת אחת מאותיות השימוש כ, מ כו. ואף שלפעמים מצינו משמעות

(18) ובפרט שבפשטות (ראה הערה ה- קודמת) היו רוצים להיות קרוב להמשכן.

(19) ג. לת.

(20) ראה (כמצויין בקונקורדנציה): ויצא לא, לב, שם, לו, ויגש מז, טו, בא, י, י, תשא לה, י, בלק כה, ד (וראה פרש"י שם), וילך לא, יא.

(20*) ראה לקמן הערה 29.

(21) ולהעיר מפרש"י וישלח לג, יב. בלק כב, לב.

(22) בראשית ב, יח, שם, כ.

(23) וכן פי' ברא"ם שם.

(24) „דאל"כ כנגדו למ"ל“ — כן פי' בגו"א שם.

(25) יתרו יט, כ.

(26) וכ"פ ברא"ם כאן וביתרו שם. ומ' תרץ עפ"ז קושיית הראב"ע ביתרו שם.

(27) ראה במפרשים הראיות.

(28) המ"ם ר„מלפני“ — הוא המ"ם ד „מנגד“. וראה לקמן הערה 33.

רח מהכתוב צ"ל שיש ב"מנגד" זה — פרט נוסף זה יי. ובכל מקום בפ"ע שיש פרט נוסף — רש"י מפרשו.

[ועד"ו מוכרח רש"י לפרשו במ"ש כי מנגד תראה את הארץ וגו', כי ממשמעות הכתוב דשם מוכח שאין כוונת "מנגד" "מלפני" סתם, כי אין זה מתאים לסיום הכתוב "ושמה לא תבוא וגו'" — לכן מוכרח לומר (וב"מילא מוכרח רש"י לפרשו) שכוונתו "מרחוק", ואז מובנת כוונת הכתוב: מרחוק תראה את הארץ אבל "ושמה (מקרוב) לא תבוא" יי.

(32) וי"ל שלכן אין רש"י מפרש כלום עה"פ "והיו חזק וגו'" (ראה לעיל ס"א), כי שם אפ"ל הפי' "מלפניך" בקירוב, וכפרש"י "חזק תלואים לך — על הספק כו", היינו שחיי תלואים לפניו בספק.

(33) ע"פ כהנ"ל סרה הקושי (הובאה בבית רבי ע' פא) עמש"כ אדה"ו באגה"ת (פי"א) "ומ"ש וחטאתי נגדי תמיד אין ה' מכוון להיות תמיד עצב נבזה ח"ו דהא כתיב בתרי' תשמיעני ששון ושמה וכו' אלא נגדי דייקא כמו ואתה תחיצב מנגד מנגד סביב לאוה"מ יחנו ופרש"י מרחוק, שהקשו דמהי הראי' מ"מנגד" לנגד, והרי "מנגד" הוא מרחוק, ו"נגד" הוא קרוב (ראה לעיל הערה 29).

— כי כנ"ל "מנגד" פי' "נוכח", ואפ"ל בקירוב (כבהערה הקודמת), או מרחוק, וכמו"כ הוא בפ' "נגד" — לפעמים פי' קרוב (כמו ב"נגד ההר") ולפעמים רחוק, וכוונת אדה"ו באגה"ת אינה שבכל מקום "נגד" פי' "רחוק", כ"א רק ש"נגד" אפשר לפרשו רחוק, וע"ז מביא רא' שכמו ש"מנגד" לפעמים פי' רחוק כמו"כ מובן שם "נגד" לפעמים פי' "רחוק", דהרי הם אותה התיבה אלא שניתוספה מ"ם ולכן "וחטא" תי נגדי תמיד, אפ"ל פירושו "רחוק ממני". וההכרח שבנדו"ד הפי' רחוק מביא אדה"ו

הענין דנוכח בכלל, גס יי) "מרחוק". וכמו בהגר — שמ"ש "ותשב לה מנגד הרחק כמטחוי קשת", מוכח שב"פסוק זה פירושו "מרחוק" (שאו מובן ההמשך — ביאור: וכמה רחוק? הרחק כמטחוי קשת). וא"כ פי' הכתוב ל"אח"ו "ותשב מנגד" ש"הוסיפה ל"התרחק" יי.

עד"ו מובן בנדו"ד: פירוש תיבת "מנגד" הוא "לפני", כבכל המקומות. אמנם באם נפרשו באופן כללי הרי תיבה זו מיותרת כי תומ"י אומר "סביב לאוה"מ יחנו", היינו — לפני אוה"מ יי. לכן מוכרח לומר שה"מלפני" דכאן הוא (מודיע שזהו) "מרחוק".

עפ"ו מובן שצריך רש"י לפרש "מרחוק" בפסוק דילן, אף שפי' כן לפני"ו בהגר, כי אין "מרחוק" פי' התיבה, אלא כ"א שבמקום שהוא מוכ-

(29) בספר השרשים לרד"ק ערך "נגד" ס"ל דנגד פי' לפני ו"מנגד" וענינו מרחוק, ומפרש "אעשה לו עזר כנגדו כלומר שתהי' לפניו ולעזמתו תמיד לשרתו והכ"ף ככ"ף כהיום". וכן משמע מנז"א (כאן ובפ' יתרו) ו"מנגד" ו"נגד" אינם באוה"ת הפירוש. וכ"ה במשכיל לדוד ס"פ האזינו.

אבל אין כן דעת רש"י כנ"ל בפנים. וכדמוכח גם מזה שהראב"ע ביתרו שם מק' שה על פרש"י שם "נגד" מזה שכתוב כאן "מנגד", ולהעיר גם מת"א ותרגום יונתן שעל הרוב פי' תיבת "נגד" (נסמנו בהערה 20) "קבל" או "קביל", הנה גם בתיבת מנגד פי' עד"ו (כאן, ובפ' וירא, תבוא, האזינו) "מקביל" או "מלקביל". וכדמוכח גם ממש"כ אדה"ו באגה"ת (ראה לקמן הע' רה 33).

(30) פרש"י שם.

(31) וראה באר מים חיים (על פרש"י) עה"פ, ובדבק טוב.

— לכן פרש"י שהריחוק הי' מיל, שבזה מדגיש ב' ענינים:

(א) שכוונת הכתוב בכתובת "מנגד" היא שיהיו רחוקים יותר מהמרחק מצד חניית הלויים — כי שבט לוי היו חונים רק מג' צדדי המשכן, וגם הי' מועט באוכלוסין ולא תפסו שטח גדול. ומחנה ישראל רחוק מיל מן המשכן הרי זה יותר מהמרחק שמצד מחנה לוי'.

(ב) לא יהיו רחוקים יותר ממיל. ומפרש רש"י שמקורו שהריחוק הי' (רק) מיל הוא מזה שביהושע כתוב "אך רחוק יהי' ביניכם וביניו כאלפים אמה".

אבל לכאורה מאי ראי' שבמדבר היו רחוקים מיל ממה שביהושע הי' כן?

לכן ממשיך רש"י, שביהושע היו רחוקים מיל כדי "שיוכלו לבוא ב" שבט", וטעם זה הרי בתקפו גם ב" מדבר, ולכן מובן שגם במדבר היו רחוקים מיל.

ד. אמנם צלה"ב:

למה לא היו בני יכולים לבא להמשכן גם אם היו רחוקים יותר מאלפיים אמה, שהרי מחנה ישראל הי' מכל ד' הצדדים, כמבואר בפרש"י שתנו, וא"כ נחשבת כולה כעיר אחת³⁵ וגם בפשטות הענין — ובעיר עצמה הרי אין האיסור דתחומין³⁶?

והביאור בזה:

ג. אמנם עדיין אין תיבת "מנגד" בפסוק דילן מובנת כל צרכה: גם אם נאמר שפירושה "מרחוק", מיותרת היא, דהרי גם זה פשוט שמחנה ישראל היתה רחוק מן המשכן, כיון שמפורש לפנינו "והלויים יחנו סביב למשכן ה' עדות", וא"כ הרי אא"פ שבנ"י יהיו קרובים להמשכן שהרי הלויים מפ" סיקים?

לכן מוכרח לומר שכוונת הכתוב היא שירחיקו הרבה, יותר ממה שהיו רחוקים בלא"ה (ע"י חניית הלויים).

והטעם ע"ז מובן בפשטות³⁷: מכיון שכתוב לפנינו "ולא יהי' קצף על עדת בני ישראל וגו'" ופרש"י: "ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהי' קצף וכו'", לכן צוה הקב"ה שירחיקו מחנה ישראל מהמשכן הרבה, להרחיק יותר האפשריות שיכשלו זרים בכניסה וכו'.

ממ"ש בתרי' "תשמיעי ששון ושמחה וכו'", שמה מוכח שהחטא צ"ל בריחוק ממנו, ואחר שמכריח שהתוכן כן הוא, מביא ראי' שתיבת "נגד" אפשר לפרשה כן "כמו כו' מנגד סביב לאוה"מ יחנו ופרש"י מר חוק".

ועפ"ז יומחק מ"ש אדה"ז "ופרש"י מר חוק" — כי בראב"ע מפרש עדיז, אלא שהוא פי' "מנגד" — רחוק" (בלא מ"ם — ולפיז אין ראי' מ"מנגד" ל"נגד"), משא"כ רש"י שמפרש "מרחוק" (במ"ם), שהמ"ם הזה הוא המ"ם של "מנגד" — מובן ש"נגד פי' "רחוק".

34) אבל מ"מ בלא היתור ד"מנגד" לא הי' מובן מעצמו שצריכים להרחיק הרבה, כי ישנה גם סברא להיפך (ראה לעיל הערה 17, 18).

35) ראה עירובין גה, ב.

36) ראה במשכיל לדוד ופנים יפות עה"פ שהקשו עדיז מעירובין (שם) עיי"ש.

כפשט הכתוב "מקומו" של "איש". היינו מקום מושב בנ"א. אבל אם יש שטח גדול שלא כרגיל באמצע עיר שאינו מושב בנ"א, שוב חל על אותו שטח האיסור ד"אל יצא איש ממקומו", ואסור לילך בו יותר מאלפי פיים אמה.

ועד"ז בנדוד: עם היות דכל המחנה (ישראל לוי ומשכן) נחשבת כעיר אחת (מכיון שדגלי ישראל היו מכל הד' צדדים), בכ"ז אם הי' יותר מאלפיים אמה בין הדגלים להמשכן הי' אסור⁴⁰ לבוא ממחנה ישראל אל המשכן⁴¹.

שם מז, ב ועוד) וחוצה לו נותנים לו אלפים כו" (פרישה שם סק"א).

(40) משא"כ ע"ד ההלכה — ראה עירובין (נה, ב) ובפרשי שם "מהלכין את כל המחנה כארבע אמות".

(41) ועפ"ז יובן מה שיש להקשות עוד: למה הוצרך רש"י להביא רא"י מיהושע שלא הי' יותר מאלפים אמה, הרי טעם זה "שיוכלו לבוא בשבת" מספיק להוכיח שכאן לא הי' יותר ממיל?

אך הרא"י מיהושע היא לשלול סברא הג"ל (בתחלת הסעיף) שכאן הי' הריחוק יותר ממיל ובכ"ז יכלו לבוא בשבת מכיון שה' דגלים היו מד' צדדים.

והביאור: ביהושע לא הי' נוסע הארון אחר ב' הדגלים כזמן משה, אלא "הארון הי' נוסע תחלה" לפני כל המחנה (פרש"י יהושע שם. וראה רד"ק שם. ועוד). ומזה שנאמר ביהושע "אך רחוק יהי ביניכם ובינו כאלפים אמה", משמע שכונת הי' שוטרים היתה שירחיקו את הארון יותר מכפי שהי' נעשה בלי אמירה זו, ואם קודם האמירה הי' הריחוק יותר מאלפים אמה (מכיון שבהמחנה שבמדבר הי' המשכן מוקף מד' צדדים, והיו יכולים לבא בשבת גם אם הי' יותר ממיל) — היו השוטרים צריכים לומר "אך קרוב יהי ביניכם גו'".

כבר הודגש כמ"פ, דרש"י בפי' עה"ת מפרש הכתובים רק ע"ד הפשט, ואינו מביא ההלכות הנלמדות ע"י רמז ודרוש כו'. ומזה מובן, דגם כשמביא הלכה מסויימת, הי' מפני שמוכרח הוא בפשט"מ. ועוד זאת: פרטי ההלכה כפי שהם ע"ד הפשט אין הכרח שיתאימו לכפי שהם בחלק ההלכה שבתורה.

ועד"ז באיסור תחומין, שאיסורו מבואר בפשט"מ, כפרש"י עה"פ יי "אל יצא איש ממקומו — אלו אלפיים אמה של תחום שבת כו'":

עם היות דמובנו של "אל יצא איש ממקומו" הוא (לא רק מקומו הפרטי של האיש, אלא) עירו⁴², בכ"ז צ"ל

(37) בשלח טז, כט.

(38) אף שמסיים "ולא במפורש שאין תחומין אלא מדברי סופרים ועיקרו של מקרא על לוקטי המן נאמר" — הרי מזה פרש"י מביאו שם בפי' הכתוב (והביאו בפשטות כאן ובפ' תשא. ועוד) מובן שדין תחום שבת ישנו ע"פ פשט"מ, ומ"ש "מדברי סופרים" היינו שאי"ז עיקר פשט"מ, וס"ל דגם "דברי סופרים" הם מן התורה ע"ד שיטת הרמב"ם כו' — ראה בכ"ז לקו"ש ח"ו ע' 208 הערה 32, 33.

(39) ראה טור (וכ"ה בשו"ע, ובשו"ע אדה"י) ר"ס שצו: "כל אדם יש לו אלפים אמה לכל רוח חוץ מד' אמותיו או מה' מקום ששבת בו כו'", היינו "שאם שבת בעיר או בקרקע חשבינן כולה כר' אמות (ראה רש"י עירובין מא, ב ד"ה כאילו. גמרא

(*) הכרחו של רש"י לפרש כן: אם כוונת הכתוב היא רק על לוקטי הסן הו"ל לכתוב א) "אל תלקטו ביום השביעי" (ב) בלי נוכח כשאר הפרטים שבכתוב. ומזה ששינה הכתוב מוכח שכונתו להגיד דין כללי, ולא רק ללוקטי הסן.

צדדים, וא"כ הרי בצד המזרח לא הי' אפ"ל מחנה ישראל רחוק מה' משכן יותר מאלפים אמה (לבד מ' פורתא שתפסו אהלי משה ואהרן ובניו), ומכיון שמצד המזרח הי' מוכ"ר רח להיות כן, לא חלקו בשבטים וכולם היו במרחק שווה, אלפים אמה, מן המשכן בכל צד יי.

ו. ההוראה לכא"ו שבפרש"י דילן: תובעים מכא"ו מבנ"י שעליו לא רק לקיים את כל המצות דאורייתא ודרבנן והסייגים וכו', אלא גם שיהיו "כל מעשיך לשם שמים" יי, ועוד יותר יי "בכל דרכיך דעה" יי, היינו

ה. אלא שלפ"ז (שע"פ פשש"מ יי גדר "מקומו" הוא מקום מושב בנ"א) אינו מובן לאידך גיסא: למה הי' צ"ל לא יותר מאלפים אמה בין מחנה ישראל להמשכן כדי שיוכלו לבוא בשבת, והרי מכיון שמחנה לוי' היתה סביב המשכן, ופשוט שגם מחנה לוי' הוא בכלל "מקומו" של (איש) בנ"י, א"כ הרי יוכלו לבוא בשבת גם אם מחנה ישראל הי' אלפים אמה מ' מחנה לוי', היינו יותר מאלפים אמה מהמשכן. וע"פ הג"ל הרי הסברא נותנת שצריך להרחיק מחנה ישראל עד כמה שאפשר?

לזה מסיים רש"י "משה ואהרן ובניו ההלויים חונים בסמוך לו", היינו שלא רק הלויים (כללות השבט) חנו סמוך להמשכן, אלא גם "משה ואהרן ובניו", ובהם הרי מפורש תיכף לקמן שהם (ורק הם) חנו מצד המזרח של המשכן, וכל שאר הלויים חנו בשאר ג' ה'

כיון שעכשיו צ"ל קרוב יותר מכפי שהי' ע"ע; וזוהו שאמרו "אך רחוק יהי' גו'" משמע שעד אז לא הי' רחוק יותר מאלפים אמה, ובהכרח לומר כבפנים שאף שנחשב כעיר אחת (מכיון שהיו הדגלים מד' צד' דים), מ"מ בהשטח שלא הי' מושב בנ"א אסור לילך יותר מאלפים אמה. ורק עכשיו ביהושע הי' אפ"ל סברא שצ"ל קרוב יותר, מכיון שהארון נוסע תחלה, לכן אמרו שצ"ל רחוק אלפים אמה, כי עד אלפים אמה מותר לילך בכל אופן.

ואא"פ לרש"י להביא רק מ"ש ביהושע, כי שם אין מפורש שכן הי' במדבר — וע"כ צריך להוסיף גם הסעם "שיוכלו לבוא בשבת" — שגם במדבר בתקפו הוא. (42) ע"פ דרך ההלכה, אם הי' אסור לילך מסוף מחנה ישראל להמשכן יותר מאלפים אמה מקום לשקו"ט אם הי' מועיל זה ש'

מחנה לוי' ביניהם, כי מכיון שב' עירות שיש ביניהן יותר מקמ"א אמה ושליש אין מצטרפין (עירובין נו. א. שו"ע סי' שצח סי'. שו"ע אדה"ז שם סי"א) — ובפשוטות הי' יותר מקמ"א אמה ושליש ריוח בין מחנה ישראל ומחנה לוי' כי היה ב' מחנות — לשילוח טמאים וכו' (ודוחק לחלק שרק בנוגע לשבת (תחומין) יחשבו כעיר א') — במילא נפק"מ בין כלתה מדתו (האלפים) אמה שמסוף עיר הא' באמצע או בסוף העיר (הב') — (ראה שו"ע אורח סי' תח סי"א ובמג"א שם סק"ב). ואכ"מ.

43) בדוחק י"ל שהי' כן רק מצד המזרח, משא"כ בשאר הצדדים הי' יותר מאלפים אמה וכיון שרק בצד מזרח הי' מוכרח להיות שטח קבוע וגם העיקר הי' צד מזרח, שלשם הלכו כל בנ"י ללמוד כי שם הי' משה, לכן נקט רש"י השעור של צד הזה.

44) אבות פ"ב מ"ב.

45) ההפרש בין ב' עבודות אלו נת' באר בלקו"ש ח"ג ע' 907, 932. ובארוכה בלקו"ש ח"י ע' 104 ואילך.

46) משלי ג, ז. וראה טושו"ע או"ח סי' רלא, שו"ע אדה"ז סי' קנו סי"ב.

נת כח בעניני ימות החול של כל השנה, שגם אז יהי' חדור עבודת ה'.

שגם כל עניני הרשות שעושה בכל זמן יהיו חדורים עבודת ה'.

ובא הרמז בפרש"י בקשר לשעור הסמיכות והקירוב של מחנה ישראל להמשכן, כי המשכן שהוא מקום מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות ובו שורה השכינה, ה"ה רומז לעבודת ה', והרי ע"י כל מצוה יי' ודבר טוב וקדושה מתקרב ומתאחד האדם עם ה' — ומרמז רש"י שאופן הקירוב זכו' שישנו להאדם (מחנה ישראל) להקב"ה (המשכן) ביום השבת, אותו הקירוב נמשך גם בימות החול, שתמיד יהי' קרב קרב אל הוי"י.

(משיחת ש"פ במדבר תש"ל)

48) דהרי מצוה היא מלי' צותא וחיבור (לקו"ת בחקותי מה, ג). ולפני כל מצוה מברכים "אשר קדשנו כו'" (ראה תניא פמ"ו סה, ב).

49) להעיר מאוה"ת פרשתנו ע' לו (ביאוה"ז ע' תסב).

אמנם יש טוענים שקשה הדבר מאד: בשלמא בשבת ויו"ט, וכן בזמני ה"תורה והתפלה בימות החול (שהם בדוגמת שבת ויו"ט), שפנויים אז מ"ענינים גשמיים, אפ"ל תוכו רצוף אה"בה ועוסק בעבודת ה', אבל כשעסוקים בענינים גשמיים, איך אפשר לקיים זאת י'.

ע"ז בא הרמז בפרש"י: למה הי' המחנה רחוק מהמשכן רק אלפים אמה — כדי "שיוכלו לבוא בשבת". מטעם זה הי' כן תמיד, אף ששייך זה רק לשבת (ויו"ט) — שמזה הרמז, שהמצב כמו שהוא בשבת (ויו"ט) — נמשך (משפיע) גם בשאר ימות השנה; וה"כוונה בזה, שמדרגת הקדושה שאדם עומד בה בשבת ויו"ט נמשכת ונות"

47) ראה לקו"ש ח"ג ע' 790 ואילך. ובכ"מ.

במדרג

לוי¹: "הקרב את מטה לוי והעמדת אותו לפני אהרן הכהן ושרתו אותו. ושמרו את משמרתו ואת משמרת כל העדה וגו'". ומבאר פרטי עבודת שבט לוי וכו'.

והנה בפרשה זו אנו מוצאים כמה ענינים הנראים כסותרים זה את זה, וכמה ענינים בלתי מובנים:

(א) עה"פ: "ושרתו אותו" פרש"י: "ומהו השירות, ושמרו את משמרתו, לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרב זר וכך והלויים הללו מסייעין אותם,

ומבאר הטעם (מעלתם לגבי הלחים): (א) הכהנים (ב) המשווחים (ולהעיר — דמשיחה מעלה הכהן לדרגת משוח מלחמה ולכה"ג). (ג) "ויכהן אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם" ופרש"י: "בחייו", היינו שהיו כה"ג גם כחיי אהרן.

ועפ"ז מתורץ ג"כ שלא חשבו כאן בני משה גרשום כו' (מה שפרש"י „ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה וכו'“, ה"ז רק מתוך איד ש"י לומר על נדב גוי שהם תולדות משה) — כי כאן מדובר רק בתולדות גוי (שהם) הכהנים גוי שלכן אין לכלם ב.הקרב מטה לוי גוי". (משא"כ בני משה. וכן פנחס בן אלעזר, שהרי „לא נתחב פנחס עד שהרגו לזמרי" (פרש"י פנחס כה, יג)).

(1*) פרשתנו ג, ו-ז.
(2) שם, ו.

נשיאי הלוי אלעזר בן אהרן הכהן גי' ,
הרי פרש"י "על מה היא נשיאותו פקודת
כו' " (וראה לקמן הערה 20)

ובפשטות נמנה ושיא כל שבט עם
שבטו כדמוכח בהמנין דלמשכן (כי תשא
גו' ואלה פקודי גו').

א. לאחר סיפור הפרטים בדבר
מנינם של בני ישראל וסדר הדגלים
וכו', מבאר קרא ענינו של שבט'

(1) ומה שהפסיק באמצע ב"האלה תולדות אהרן ומשה וגו'" (ג, אד') [אף ש' (למאורה: א) מאי קמ"ל? ב) הפרסיות רבה. ג) אין זה שייך כלל לעניינו, ובפרט להפסיק בין מנין בני' ודגליהם למנין הלוים] — וכוכי מפסיק החומש שק"טס בזה ודוק: בפרש"י — אין כל רמז וביאור! ו'הטעם:

ע"פ (א, מט) „אך את מטה לוי לא תפקוד" פרש"י: „כדאי הוא לזיון של מלך להיות נמנה לכדו". וא"כ מובן במכ"ש שאהרן ובניו (שהם בדרגה עליונה יותר מלגיון של מלך), ובפרש גדול יותר משבט לוי — מאשר ההפרש דלגיון סתם ולגיונו של מלך — כיון שנכנסים לקה"ק צריכים להיות נמנים לבדו. ולכן לפני מלך שכל שבט לוי מספר הכתוב אדרות „תזון" זות אהרן ומשה, שהם מובדלים בפ"פ.

(*) ואף שפרש"י (ג, לט) „אשר פקד משה ואהרן — נקוד על ואהרן לומר שלא ה"י במנין הלוים, **שכפשות** * הכוונה בזה, שלא נכנס אהרן במנין שבט לוי (וראה מפרש"י רש"י כאן) — שמה משמע לכאורה: א) שלולא הניקוד — קס"ד שיה"י במנין הלוים. — שרק אהרן לא ה"י במנין ה' לוים —

הכוונה בזה היא לשלול סברא הפכית — שדוקא אהרן נמנה במנין הלויס, כיון שהוא ה' נשיא שבט לוי

(כמובן בפשטות. גם קודם שבא לפרשת
קרח (יז, יזיח), ומ"ש (ג, לב) „ונשיא

(* דדוחק לומר שכוונתו שלא פקד את שבט לוי — דניקוד (לפרש"י עה"ת) ממעט בהענין ולא ששולל אותו לגמרי (פרש"י וישלח לג. ד).